

NAALAKKERSUISUT
GOVERNMENT OF GREENLAND

Kalaallit Nunaanni aalisakkanut assigiinngitsunut aqutsinissamik pilersaarutinut najoqqutassat

Tunngaviliunneqartunut, periutsinut imarisasaanullu ikinnerpaaffissanut
tunngavissat

AALISARNERMUT, PINIARNERMUT NUNALERINERMULLU NAALAKKERSUISOQARFIK

JUNI 2020

Imarisai

1.	Aallaqqaasiut.....	3
1.1	Aqutsinissamik pilersaarutini siunertarineqartut.....	3
1.2	Najoqqutassatigut siunertarineqartoq.....	3
2.	Aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut kukkunersiornissaannullu periuserineqartoq.....	4
2.1	Aqutsinissamik pilersaarutitik suliaqartarneq.....	4
2.2	Aqutsinissamik pilersaarutip kukkunersiornera.....	5
3.	Aalisarnermut aqutsinissamik pilersaarummi minnerpaamik imaritinneqartussat.....	6
3.1	Siunertaq periusissarlu.....	7
3.2	Atuuffiup sivissusaa aamma Kukkunersiuisarnermut aalajangersakkat.....	7
3.3	Inatsiseqartitsineq aamma Aqutsinissamut akisussaaneq.....	8
3.4	Aalisarnermut avatangiisinullu tunngatillugu aalisakkamut aalajangersimasumut ilitsersuineq.....	8
3.5	Siunnersuineq aamma aalisarnermi aqutsinissamut tunngavigineqartut.....	8
3.5.1	Ilisimatuussutsikkut siunnersuisarneq.....	8
3.5.2	TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq.....	9
3.5.3	Naleqqussaannermi atortut.....	9
3.5.4	Output regulering: pisassiissutit annertussusaat.....	9
3.5.5	Input regulering: Aalisarnermi pisinnaasat ullullu aalisarfissat.....	9
3.5.6	Imartanik aqutsineq.....	9
3.5.7	Atatitsiniarluni teknikikkut iliuutsit.....	10
3.5.8	Saniatigut pisanik aqutsineq.....	10
3.6	Nalunaaruteqarneq nakkutilliinerlu.....	10
3.6.1	Nalunaaruteqarneq.....	10
3.6.2	Monitoring, Control, and Surveillance (MCS).....	10
4.	Innersuussutit ilanngussallu attuumassutillit aqutsinissamik pilersaarummik tapersersuisut.....	10

1. Aallaqqaasiut

1.1 Aqutsinissamik pilersaarutini siunertarineqartut

Aalisarnerit pingaarutillit aqutsinissamut pilersaarutit qajannaatsut tapersersortigalugit aqunneqarnissaat pillugit periuserineqartoq nunanit tamalaanit ukiuni kingulliinerusuni neriuuteqarfigineqalersimavoq, taakkunanilu naalackersuinikkut anguniakkat qanoq ilillugit naammassilluarneqarsinnaanerat pillugit qulaajaaffigineqarsinnaanersut eqqartorneqarpoq, matumani aningaasaqarnikkut, inuttut uumassuseqarnikkullu pissutsit eqqarsaatigalugit. Taamatut ineriartortoqarnera Kalaallit Nunaanni aamma takuneqarsinnaalersimavoq, tassani aalisartut, inuussutissarsiortut naalackersuinermillu suliallit aamma Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik ataatsimoorlutik aalisarnernut pingaarutilinnut tamanut aqutsinissamik pilersaarutiniq suliaqarnissamik anguniagaqarmata.

Pisuussutip siunissami, siumut takuneqarsinnaasumik qajannaatsumillu aqunneqarnissaanut tapersersuisumik aqutsisunut atortussatsialattut atorneqarsinnaanissaa aqutsinissamik pilersaarummi pingaarnertut anguniagaavoq. Aqutsinissamik pilersaarut sunniuteqarluartoq taamaalilluni qanoq iliorluni aalisarnermi aalisagaqassutsimullu tunngatillugu pisunut assigiinngitsunut ajornartorsiutinullu qisuariartarnissaq pillugu najoqqutassanik pilersitsiffiusinnaassaaq. Aqutsinermi paasinarnerusooqalernissaata siumullu oqaatiginnittoqarsinnaanissaata iluaqusernerisa saniatigut aqutsinissamik pilersaarutit atorneqarnerat aqutsinissanut aalajangiinerni assigiinngitsuni ataatsimut paasinninnissaq qulakkeerneqassaaq, pingaartumik tamakku inuussutissarsiortut aqutsisullu suleqatigiillutik ineriartortinneqarsimappata aamma ilisimatuussutsikkut ilisimasat inuussutissarsiortullu ilisimalersimasaat misilittagaallu ilaatinneqalersimappata.

Aqutsinissamik pilersaarutit tamarmik Naalackersuisunit akuersissutigineqarsimassapput aamma Naalackersuisut gl. aqqutigalugu tamanut saqqummiunneqarsimassallutik.

1.2 Najoqqutassatigut siunertarineqartoq

Allagaammi uani Kalaallit Nunaanni aalisakkanut qalerualinnullu assigiinngitsunut aqutsinissamik pilersaaruteqarnermi najoqqutassanik aalajangersaasoqarnissaa siunertaavoq. Najoqqutassat tamakku *FAO Technical Guidelines for Responsible Fisheries, A Fishery Managers Guidebook*, siusinnerusukkat aqutsinissamik pilersaarutiniq aamma aqutsisoqarfimmiit soqutigisaqartuniillu misilittakkat aallaaveqarput.

Najoqqutassat Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfiup, Pinngortitaleriffiup, Kalaallit Nunaanni Aalisarsinnaanermut Akuersissutiniq Aqutsisoqarfiup aamma Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit suleqatigiinnerisigut suliarineqarput, taakkulu sulinerat Kalaallit Nunaanni aalisarnermut aqutsinissamik pilersaarutit assigiit suliarinissaannut nalilersornissaannullu tunngaviliissaaq.

Najoqqutassatigut Kalaallit Nunaanni aalisakkanut aamma aalisagaqassutsinut ataasiakkaanut aqutsinissamik pilersaarutit assigiissuunissaat, aalisarnermi soqutigisallit peqatigalugit ineriartortitsiffiunissaat aamma tamakku minnerpaamik tunngaviliussanik Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfiup KANUAANA-Ilu tamakkiisumik aqutsinissamut, nakkutiginninnissamut aqutsinissamullu atuinissaat qulakkeerneqassapput.

Naallu najoqqutassat pingaarnertigut aqutsinissamik pilersaarutit ineriartortinnissaannut nalilersornissaannullu tunniussigaluartut pilersaarutit ataasiakkaat, matumani siunertaq pisariaqartitsinerlu apeqqutaallutik, allanngorarsinnaapput, soorluttaarlu piffissat ilaanni naalackersuinikkut anguniakkanut aamma piujuartitsinermik tunngaveqarluni aqutsinermut tunngatillugu ilisimasanut nutaanut allanngorartunut nalilersoqqinneqarsinnaassallutik naleqqussarneqarsinnaassallutillu.

Najoqqutassat tamakku kingusinnerusukkullu misissuinerit Naalackersuisunit akuersissutigineqarsimassapput aamma Naalackersuisut gl.-ikkut tamanut saqqummiunneqarlutik.

2. Aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut kukkunersiornissaannullu periuserineqartoq

Aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut nalilersornissaannullu tunngavissiilluartoqarnissaa qulakkeerniarlugu periuserineqartut akisussaanerup agguataarnissaanut kiisalu soqutigisaqartut peqataatinnissaannut immikkoortumi tullinnguuttumi taaneqartut malinnissaat pingaartuuvoq.

2.1 Aqutsinissamik pilersaarutinik suliaqartarneq

- Aqutsinerup tungaatigut oqartussaasutut akisussaasutut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfik aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut suliamik aqutsisuusaaq.
- Soqutigisaqartut tamarmik Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiinnut isummernissamut tunngavissiamik suliaqarnermikkut aqutsinissamik pilersaarutip suliarineqarnissaanut aallartitsinnaapput. Tamatuma kingorna Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit aalisarnermut pineqartumut aqutsinissamik pilersaarusiortoqarnissaa pillugu Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfimmut qinnuiginnissinnaapput. Naalackersuisoqarfiup qinnuiginninneq ingerlaannaq suliarissallugu, tulleriarinermut allattuiffik ilanngutissallugu imaluunniit itigartissallugu toqqarsinnaavaa.
- Aqutsinissamik pilersaarummik suliaqartoqarnissaa aalajangiunneqareerpat soqutigisaqartut attuumassutillit tamarmik APNN-imit Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit kinaassuserniarneqassapput, suleqatigiissitamillu missingiummik suliaqartussamik mikinerusunik pilersitsisoqassaaq. KANUAANA, Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik aamma Pinngortitaleriffik aammalu Sustainable Fisheries Greenland (SFG) aqutsinissamik pilersaarutit suliarinissaannut peqataaqqullugit aggersarneqartassapput. Taassumap saniatigut ilaasortat soqutigisaqartut kinaassusersineqarnikut toqqarneqassapput.
- Taamatut suliaqarneq assersuutigalugu uumasunut piniakkanut, imaani timmissanut, imaani avatangiisinut assigisaannullu aqutsisoqarfiujunnartut allat peqatigalugit sapinngisamik ataqatigiissaarneqassaaq - taamaaliornikkut aalisakkat avatangiisilluunniit assigiinngitsut aqunneqarneranni aqqiagiinnginnernik pilersoqarnissaa pinngitsoortinniarlugu.
- Suliaqarnerup nalaani suleqatigiissitap aqutsinissamik pilersaarut aallaavigalugu inatsisinik misissuinissaq pisariaqartinneqarnerisq naliliiffigissavaa. Tamanna pisariaqarsimappat suliaq

aallartinneqassaaq, taamaalilluni aqutsinissamik pilersaarutip atortuulernissaanut piffissaliusaaq piviusorsiortoq qulakkeerneqarniassamat.

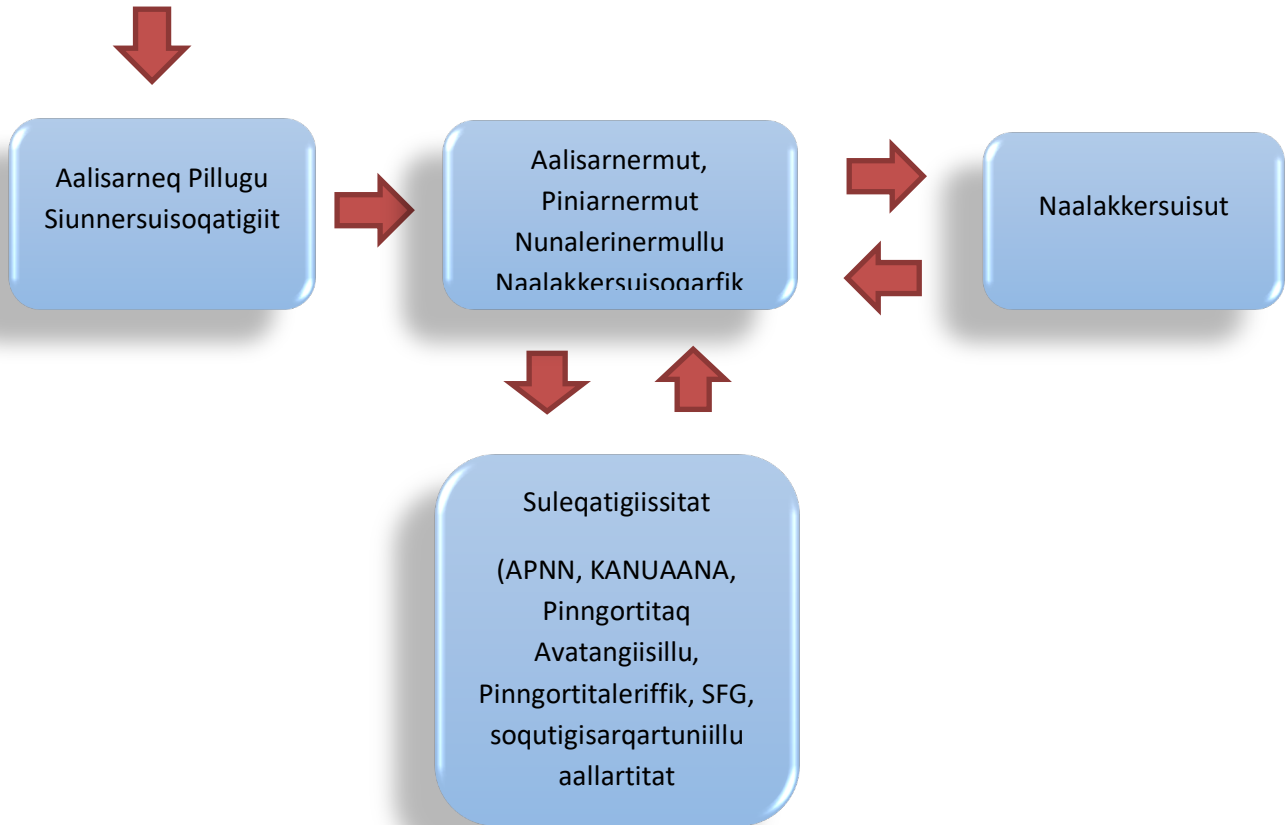
- Aqutsinissamik pilersaarummut missingiut danskisut kalaallisullu allanneqartoq Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiinni sivikinnerpaamik sapaatip akunnerini sisamani tusarniutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarut naammassisaq Naalakkersuisuni akuersissutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarutip atuutilernissaa pillugu immikkoortunut pingaarnernut takussutissaaq naatsoq tusagassiorfinnut nalunaarummik ilallugu tamanut saqqummiunneqassaaq - tamatumani paasiuminartoqarnissaa qulakkeerniarlugu.
- Aqutsinissamik pilersaarut Naalakkersuisut gl.-imi tamanut saqqummiunneqassaaq.

2.2 Aqutsinissamik pilersaarutip kukkunerisiornera

- Aqutsinissamat akisussaasutut Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik aqutsinissamik pilersaarutip kukkunerisiornissaanut aqutsisuusaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarutip kukkunerisiornera aqutsinissamik pilersaarummi kukkunerisiuinissamat aalajangersakkat naapertorlugit aallartinneqassaaq.
- Soqutigisaqartut attuumassutillit tamarmik kikkuusnersut Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiit peqatigalugit paasinarneqassapput, tamatumalu kingorna missingiummik suliaqartussamik suleqatigiissitamik mikinerusumik pilersitsisoqassaaq.
- Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik, KANUAANA, Pinngortitamut Avatangiisnullu Naalakkersuisoqarfik, Pinngortitaleriffik aamma SFG aqutsinissamik pilersaarutit misissuiffigineranni peqataasussatut tamatigut aggersarneqartassapput. Taassumap saniatigut ilaasortat soqutigisaqartut kinaassusersineqarnikut toqqarneqassapput.
- Kukkunerisiuineq assersuutigalugu uumasunut piniakkanut, imaani timmissanut, imaani avatangiisnut assigisaannulluunniit aqutsisoqarfiujunnartut allat peqatigalugit ataqatigiissaarneqassaaq - taamaaliornikkut aalisakkat avatangiisilluunniit assignngitsut aqunneqarneranni aqqiagiinnginnernik pilersoqarnissaa pinngitsoortinniarlugu.
- Kukkunerisiuinerup nalaani inatsisunik aamma kukkunerisiuioqarnissaa pisariaqartinneqarnerisooq pillugu suleqatigiissitaq naliliissaaq. Tamanna pisariaqartinneqarsimappat suliaq aallartinneqassaaq, taamaaliornikkut aqutsinissamik pilersaarutip kukkunerisiukkap atuutilernissaanut piffissaliussamik piviusorsiortumik qulakkeerinntoqassamat.
- Aqutsinissamik pilersaarummut kukkunerisiukkamut missingiut danskisut kalaallisullu oqaasertalik Aalisarnermut Siunnersuisoqatigiinnut sivikinnerpaamik sapaatip akunnerini sisamani tusarniutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarut kukkunerisiugaq Naalakkersuisunit akuersissutigineqassaaq.
- Aqutsinissamik pilersaarummi kukkunerisiukkami immikkoortunut pingaarnernut takussutissaaq aqutsinissamik pilersaarutip atuutilernernanut tusagassiorfinnut nalunaarummik ilallugu tamanut saqqummiunneqassaaq - taamaaliortoqarpoq paasiuminartoqarnissaa pillugu.
- Aqutsinissamik pilersaarut kukkunerisiugaq Naalakkersuisut gl.-imi tamanut saqqummiunneqassaaq.

Aqutsinissamik pilersaarutit suliarisarnerannut kukkunerisiornerannullu periutsimut takussutissaaq (flowchart)

Soqutigisaqartoo

3. Aalisarnermut aqutsinissamik pilersaarummi minnerpaamik imaritinneqartussat

Aqutsinissamik pilersaarutit Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalackersuisoqarfimmut kiisalu KANUAANA-mut najoqqutassatut atorineqartussaammata paasiuminartuullutik sulinermilu atorineqarsinnaasutut takuneqarsinnaanissaat pingaartuuvoq, taakkunanilu minnerpaamik aqutsinermi tunngavissanik pisariaqartinneqartunik aalajangersaaffiunissaat pingaartuulluni, soorlu:

- Siunertaq periusissarlu
- Atuuffiup siviussusaa aamma Kukkunersiuisarnermut aalajangersakkat
- Inatsiseqartitsineq aamma Aqutsinissamut akisussaaneq
- Aalisarnermut avatangiisinullu tunngatillugu peqaqqussutsimut ilisaritsineq
- Siunnersuineq aamma aalisarnermi aqutsinissamut tunngavigneqartut
- Nalunaarsuineq nakkutiginninnerlu
- Ilanngussat innersuussinerillu aqutsinissamik pilersaarummik tapersersuisut

Aalisarnerit assigiingitsut apeqqutaallutik allanik ilanngussisoqarnissaa pisariaqalersinnaavoq, soorlu MSC-mik nalunaaqutsiisarnermut tunngatillugu. Sapinngisamik pilersaarutip imassaanik allanik ilanngussatut ilanngussisoqarsinnaanissaa eqqarsaatigineqarsinnaavoq, tassanimi aalisarnerup aqunnissaannut pilersaarutip takunnissinnaanissaa ilusissaallu pilersaarummut pingaaruteqarmata. Massakkumi pisut qulakkeerinniffiniarlugit uumassuseqarnermut tunngatillugu paasissutissanut, imaani avatangiisinut assigisaannullu tunngatillugu nalunaarusianut, nalilersuinernut pilersaarutinullu il.il. innersuussisoqartartussaagaluarmat. Aqutsinermut tunngasortaa; aqutsinissamut malittarisassat, nakkutilliineq, inatsiseqartitsineq il.il. pilersaarummi pingaarnerpaasariaqarput.

3.1 Siunertaq periusissarlu

Aqutsinissamik pilersaarut immikkoortumik ilitersuiffiusumik tamatigut ilaqartariaqarpoq, tassanilu aqutsinissamik pilersaarummi suna siunertarineqarnersoq aamma aqutsinissamik pilersaarummi periusissaq suunersoq pillugit naatumik ersarissumillu nassuiaasoqarluni.

Aqutsinissamik pilersaarut aqutsinissamik pilersaarutinut allanut, soorlu imaani timmissanut, imaani uumasunut miluumasunut allanulluunniit ataqatigiissaarneqarsimappat, tamakku tamatumunngalu tunngaviliunneqartut takuneqarsinnaasariaqarput.

Politikikkut pingaarnersiunerit, inuuniarnermi aningaasarsiorneq aamma aalisartut pisinnaasaat immikkoortumi tassani immikkut aamma erseqqissaaffigineqassapput. Aalisakkallu nunanik allanik avinneqarsimappata, tassungalu atatillugu agguasaqarnissaanut aqutsisoqarnissaanullu suliniutaajunnartut aalajangiunneqartut nassuiaaffigissallugit aamma pingaaruteqarpoq.

Immikkoortoq soqutigisaqartut suleqatigalugit suliarineqassaaq, taamaaliornikkut killiffik, anguniarneqartoq (anguniagaq anguniagassallu ilaat) aningaasartassaallu isumaqatigiissuteqarsinnaassammata. Immikkoortoq taanna piviusorsiortuullunilu immikkuullarissuusaaq.

3.2 Atuuffiup sivissusaa aamma Kukkuersiuisarnermut aalajangersakkat

Aqutsinissamik pilersaarutit tamarmik aalajangersimasumik atuuffeqartussaapput, aqutsinissamillu pilersaarummi aallaaviatigut nalilersuinissamut ilitersuummik ilanngussisoqarsimassalluni. Aqutsinissamik pilersaarut aalisarnermi aqutsinermilu patajaatsoqarnissaanut pilersitseqataassaaq, taamaattoorli ilisimasat nutaat imaluunniit aalisarnermi annertuumik ineriartornerit qisuariarfiginissaat pisariaqalersinnaavoq. Taamaaliornikkut aalisarnermut immikkut pineqartumut aqutsinissamik pilersaarutip attuumassuteqartuarnissaanut tunngaviliinissaq qulakkeerineqassaaq.

Pilersaarummut tunngatillugu nalilersuinissamut/kukkuersiuinissamut piffissaliinermi apeqqutaasarput aqutsinissamut suliniutaasut suunersut aamma suliniutit tamakku piviusunngortinnissaannut piffissaliussat sunniutaasussallu. Nalilersuinissamut piffissaliunneqarsinnaasoq pilersaarummut ilanngullugu allanneqassaaq.

Pisut suut kukkuersiuisoqarnissaanik aallartitsisinnaasut, qanorlu ilillugit taakku nassuarneqarsinnaanersut nassuiaaffiginissaat pingaaruteqarpoq.

3.3 Inatsiseqartitsineq aamma Aqutsinissamut akisussaaneq

Immikkoortumi uani inatsisinut aqutsinissamik pilersaarutinut tunngaviliunneqartunut aamma aqutsinissamut atortussanut pilersaarummi aalajangersarneqartunut innersuussinerit tunniunneqarput. Inatsisinut attuumassutilinnut inatsisit.gl aqputigalugu innersuussinerit.

Immikkoortumi aamma kikkut aqutsinissamut akisussaaneq, qanorlu akisussaaneq agguataarneqassanersoq erseqqissumik nassuiarneqassapput, matumani aqutsinissamut immikkoortortat arlallit peqataasimappata, soorlu piniarnermut immikkoortorta (FJA), Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfik allallu. Taamaaliortoqarpoq kina akisussaasuunersoq, kikkullu apeqquaqarnissami allanullu tunngatillugu kina saaffigineqassanersoq erseqqissarniarlugu.

3.4 Aalisarnermut avatangiisinullu tunngatillugu aalisakkamut aalajangersimasumut ilitersuineq

Tassani aalisarnermi peqassutsinut naatsumik ersarissumillu ilisarititsisoqarpoq, taakkunungalu ilaapput saniatigut pisarisuukat aamma aalisarnerup aqunneqarneranut tunngatillugu pingaarutillit suut mianersuuttariaqarnersut. Tamatuma saniatigut nunap/immap assingi atorlugit aalisarnissanut aqutsiveqarfinnullu atuuttunut takussutissaliortoqarpoq.

Imaani sumiiffinnut najukkanulluunniit paasissutissanik attuumassutilinnik peqartoqarsimappat tamakku immikkoortumi uani aalisarnerup aqunneqarneranut tunngatillugu tamakkununga piareersimanissat najoqqutassallu ilanngunneqassapput. Imaani sumiiffiit najukkallu aqunneqarnerat Pinngortitamut Avatangiisinullu Naalackersuisoqarfimmi suliaavoq.

Aqutsinissamik pilersaarummi siunertarineqartut apeqqutaallutik sammisassat immikkut ittut nassuiaaffiginissaat pisariaqarsinnaammat maluginiaqquneqarpoq, immikkoortorli manna naatsuusussaammat ersarissuusussaammallu immikkoortut tamakku nalunaarusianut teknikimut tunngasuujunnartunut, kisitsisitigut paasissutissanut allanullu sapinngisamik sammisuunissaat pingaartittariaqarpoq; ajornanngippat linkit atorlugit pisariaqarpallu ilanngussamik ilanngussinikkut.

3.5 Siunnersuineq aamma aalisarnermi aqutsinissamut tunngavigineqartut

Ilisimatuussutsikkut siunnersuisarnerni aamma TAC-inut aalajangersaasarnerni tunngavigineqartut saniatigut immikkoortumi uani aqutsinissamut tunngaviliunneqartut pisuni assigiinngitsuni atorneqarsinnaasut nassuiarneqarput. Tamanna aqputigalugu aalisarnermut peqataasunut tamanut siumut susoqarsinnaaneranik ilimanaatit qulakkeerneqassapput, pisuussutillu assigiimmik, ammasumik massakkullu aqunneqarnissaat qulakkeeriniffigalugu.

Makkununga minnerpaamik malittarisassanik tunngavissanillu aalajangersaasoqassaaq:

3.5.1 Ilisimatuussutsikkut siunnersuisarneq

Immikkoortumi uani ilisimatuussutsikkut siunnersuisarnernut. MSY uumassusilerinikkullu innersuussutit allat diagrammit flowcharts-illu allat atorlugit nassuiarneqarsinnaapput.

Aqutsiveqarfiit arlallit pineqarsimappata qanoq iliorluni sunalu tunngavigalugu TAC-ip sumiiffinnut pisassiissutinut agguaanissaa ilanngunneqassaaq nassuiaaffigineqarlunilu.

3.5.2 TAC-nik pisassiissutinillu aalajangersaaneq

TAC-imik aalajangersaasarnermut aamma pisassiissutinik agguasarnermut tunngaviliunneqartut immikkoortumi pingaartumik tunngaviliunneqartut TAC-imik aalajangersaanermi atorineqartartut nassuiartariaqarput, siunnersuinerlu qummut amullu allanngortuarsimatillugu Harvest Control Rules-ip (HCR) atorneratigut TAC-ip allanngorarnerrata qanoq iliornikkut millisissinnaanera immikkut nassuiaaffigisariaqarpoq (matumani assersuutigalugu siunnersuineq X % qaangerlugu allanngortinneqarsimappat, taava TAC-i ukiumut Y %-inik naleqqussarneqassaaq).

Aqutsiveqarfiit arlariuppata pisassiissutinut TAC qanoq sunalu tunuliaqutaralugu aqutsiveqarfinnut agguanneqartarnersut nassuiaassisoqassaaq.

3.5.3 Naleqqussaanermi atorut

Aalisarnerni aqutsinissamik pilersaarutit atuuffissaanni naleqqussaanissamut periutsit sorliit atorineqarnersut uani nassuiaaffigineqarput, soorlu open access (killeqanngitsunik aalisarsinnaaneq), input regulering (aalisariutit pisinnaasaat, ullut aalisarfiusussat), output regulering (pisassiissutit annertussusaat), pisassiissutit niuerutigineqarsinnaasut nammineq pigisat (IOK) allallu.

3.5.4 Output regulering: pisassiissutit annertussusaat

Outputregulering-imi aalisarneq pisassiissutit ataatsit arlallilluunniit TAC-i aalajangersarneqartoq tunngavigalugu aalajangersarneqartut aqutugalugit aqunneqarpoq. Pisassiissutit sumiiffinnut aamma/imaluunniit angallatinut agguarneqarsimasinnaapput. Immikkoortumi pisassiissutinut aalajangersaanernut aamma pisassiissutit agguannerannut tunngavigineqarlutik akuersissutigineqartut kiisalu aalisarneq qanoq ililluni aqunneqassanersoq kiisalu aalisarnerit ammaqqinneqassappata unitsitsinissamut tunngavissat erseqqissumik nassuiaaffigineqassapput.

3.5.5 Input regulering: Aalisarnermi pisinnaasaat ullullu aalisarfissat

Inputregulering-imi aalisarneq aalisarsinnaasut killiliiffigineri aqutugalugit (soorlu angallatit qassiunissaat) imaluunniit ullut aalisarfiusussat aqutugalugit aqunneqarpoq.

Immikkoortumi tunngavinnik toqqammaviusunik aalajangiisarneq aamma aalisagaqassutsimik nakkutilliineq/suliaqarnerlu aammalu aalisarnermik matusigallarnermik ammaqqiinermilu killiussat erseqqissarneqarnerannik nassuiaasoqassaaq.

3.5.6 Imartanik aqutsineq

Immikkoortumi uani aalisarneq aalisarfissatut piffissaliusaaq ikiorsiullugu aqunneqarnersoq aamma assersuutigalugu suffisoqarnerata nalaani aalisartoqaqqusaannginnera pillugu sumiiffinnik matusisoqarsimanersoq imaluunniit piffissanik matusisoqarsimanersoq takuneqarsinnaassalluni. Taamaattoq imartani aalisarnerup arlaatigut siammarteriffigineqarsimaneranut piumasqaateqartoqarsinnaavoq, soorlu aqutsiveqarfiit il.il. aqutugalugit.

Matumani aamma aqutsinissamik pilersaarutit aamma aqutsisussatut oqartussaasut allat ataqatigiissaarneqarsinnaanerit pineqarsinnaavoq, uumasut allat suffisut/piaqqiortut pissutigalugit sumiiffimmi aalajangersimasumi aalisaaqusinnginnerit. Takunnissinnaaneq pillugu nunap/immap assinga innersuussutigineqarpoq.

3.5.7 Atatitsiniarluni teknikikkut iliuitsit

Atortunut immikkorluinnaq piumasaqaateqassappat tamakku uani immikkut nassuiarneqarput. Assersuutigalugu qalorsuit, ningittakkat imaluunniit pullatit. Qassutit nigartaannut, qalorsuarnut natersiutinut imaluunniit ikerinnarsiutinut minnerpaaffiliussat. Ristit immikkoortiterutit imaluunniit poorsuit il.il.

3.5.8 Saniatigut pisanik aqqutsineq

Aalisarnerni arlalinni saniatigut pisaqartoqarsinnaasarpog, taamaammallu Aalisarnermi saniatigut pisarineqartut pillugit Nalunaarummi aalisarnermut ataatsimut saniatigut pisarineqartut ilaannut aallaaviatigut aalajangersaasoqarsimalluni. Malittarisassat soorunami atuuttuaannartussaapput, aalisarnerilli ilaannut saniatigut pisarineqartunut tunngatillugu ajornartorsiutinik pilersoqarsinnaavoq nalunaarummi taaneqanngitsunik, soorlu imaani timmissanik imaanilu uumasunik miluumasunik saniatigut pisaqarsimaneq.

Tassani pingaaruteqarpoq nalunaarsussallugit, nalunaarutigissallugit imaluunniit saniatigut pisarineqartut ikilisarnerlugit suliniutissanik aalajangersaasoqarnissaa, soorlu atortunik aalajangersimasunik atuisoqarnissaanut inerteqquteqartitsinikkut imaluunniit piffissani aalajangersimasuni aalisarnerup matuneratigut imaluunniit sumiiffiit suffisoqarnera il.il. pissutigalugit matunerisigut.

3.6 Nalunaaruteqarneq nakkutilliinerlu

3.6.1 Nalunaaruteqarneq

Aalisarnermi pineqartumi qanoq nalunaartoqartarnersoq matumani nassuiaasoqarpoq. Matumani nalunaarutinut attuumassutilinnut akuttunngitsumik innersuussisoqarsinnaasassaaq.

3.6.2 Monitoring, Control, and Surveillance MCS)

Inatsisunik unioqqutitsinermi aamma aqutsinissamik pilersaarummi malittarisassat qanoq isumagineqartarnersut qanorlu pineqaatissiinerit isumagineqassanersut pillugit peruserineqartussaq, soorlu akiliisitsinermi, aalisarnerup unitsinnerani, politiinut unnerluussinermi il.il.

4. Innersuussutit ilanngussallu attuumassutillit aqutsinissamik pilersaarummik tapersersuisut

Aqutsinissamik pilersaarutit tapersersorniarlugit kisitsisigut paasissutissanut paasissutissanullu innersuussutit tamakkiisut, ajornanngippallu linksit imaluunniit allatut ajornarpat ilanngussat aqqutigalugit, innersuussisarnissaq pingaaruteqarpoq.